

Kader Primair

VAKBLAD VOOR LEIDINGGEVENDEN IN HET PRIMAIR ONDERWIJS

THEMA | **Feminisering**

Van Theo Thijssen naar juf Karin | 'Jongens presteren niet beter of slechter bij meer mannelijke leerkrachten' | Páboys: manneninitiatieven beoordeeld door de doelgroep zelf | Leidinggeven M/V

ACTUEEL | **Tweede Kamer stemt in met bezuiniging op Passend onderwijs**

REPORTAGE | **AVS-congres 2012 zorgt voor inspiratie en bewustzijn**

HET EFFECT VAN VROUWELIJKE LEERKRACHTEN IN HET PRIMAIR ONDERWIJS

‘Sekse zegt niets over kwaliteit’

Feminisering van het onderwijs is slecht voor jongens. Dat is het beeld dat de media vaak schetsen. Aan de hand van vijf stellingen zet Kader Primair de feiten en de meningen van deskundigen op een rij.

TEKST DANIËLLA VAN 'T ERVE

Jongens presteren slechter dan meisjes

In 2010 stelde het ITS, onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen, onomstotelijk vast dat de cognitieve prestaties van jongens en meisjes in het basisonderwijs nauwelijks van elkaar verschillen. Wel beoordelen

leerkrachten jongens beduidend zwakker op werkhouding en gedrag dan meisjes en verloopt de verdere schoolcarrière van jongens minder gunstig. Er gaan veel meer jongens dan meisjes naar het speciaal onderwijs en in het voorgezet onderwijs zitten jongens minder vaak in de hogere schooltypes dan meisjes. Jongens doubleren bovendien meer, stromen vaker tussentijds af naar een lager schooltype en vallen vaker voortijdig uit. “Maar desondanks komen de jongens uiteindelijk in de maatschappij veelal op betere posities terecht dan meisjes”, vertelt ITS-onderzoeker Geert Driessen.

Ook is er geen bewijs dat jongens in de loop der tijd slechter zijn gaan presteren. “Pas sinds vijftien jaar is er in het onderwijs veel aandacht voor individuele prestaties van leerlingen”, vertelt Gerda Geerdink, *associate* lector Seksediversiteit in het onderwijs aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. “Voorheen lette de inspectie vooral op of scholen wel genoeg tijd besteedden aan de basisvakken en

of de einddoelen gehaald werden. Wel weten we dat jongens veertig jaar geleden in het voortgezet onderwijs ook vaker bleven zitten dan meisjes.”

Het lijkt alsof de jongens in het voortgezet onderwijs slechter zijn gaan presteren, maar dat komt omdat de meisjes het vooral veel beter zijn gaan doen. Jongens zitten namelijk nog in dezelfde typen voortgezet onderwijs als twintig jaar geleden, zo blijkt uit ITS-onderzoek. Daarvoor was de situatie precies omgekeerd: meisjes gingen minder vaak naar hogere schooltypen dan jongens en daar maakte niemand zich veel zorgen over. Geerdink: “Dankzij de emancipatie zijn steeds meer meisjes gaan studeren en hebben ze hun achterstand meer dan goed gemaakt.”

Feminisering van het onderwijs is slecht voor jongens

Absoluut, vinden deskundigen als emeritus hoogleraar pedagogiek Louis Tavecchio. Volgens hem begint het probleem al op de kinderopvang, waar meer dan 90 procent vrouw is. De vrouwen belonen vooral meisjesgedrag: stilzitten, rustig zijn en in harmonie samenwerken. Normaal jongensgedrag als bewegen en experimenteren wordt bestraft

Gerda Geerdink, associate lector Seksediversiteit in het onderwijs aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)

‘ER IS NOOIT BEWEZEN DAT MEER MANNELIJKE LEERKRACHTEN LEIDT TOT BETERE PRESTATIES OF MEER WELBEVINDEN BIJ JONGENS’

en daarmee doen ze de jongens te kort. Zij raken ongemotiveerd, wat slecht is voor hun sociaalemotionele ontwikkeling en prestaties. Met als gevolg dat veel meer jongens dan meisjes worden verwezen naar het speciaal onderwijs. Feminisering van het onderwijs, zo meent Tavecchio, doet de schoolloopbaan van jongens al vroeg de das om. Geerdink reageert: “Deze stelling is nooit wetenschappelijk bewezen. Het tegenovergestelde is wel hard gemaakt. In het hoger onderwijs, waar relatief veel mannen lesgeven, presteren jongens beduidend slechter dan meisjes.”

Het ITS onderzocht in 2004 in opdracht van het ministerie van Onderwijs in hoeverre feminisering van het basisonderwijs invloed heeft op de prestaties, houding en gedrag van leerlingen en vond geen enkel effect. “Jongens presteren niet beter of slechter bij mannelijke leerkrachten en meisjes trouwens ook niet”, aldus Geert Driessen. Uit ander ITS-onderzoek in 2006 blijken de etniciteit van

leerlingen, het opleidingsniveau van de ouders en hun sociaaleconomische positie veel belangrijkere kenmerken om verschillen tussen leerlingen te verklaren.

Marjolein Rietveld, docent aan de Pabo Almere van Windesheim Flevoland, toonde vorig jaar samen met onderzoekers van de Vrije Universiteit (Amsterdam) opnieuw aan dat jongens (en meisjes) evenveel gedragsproblemen vertonen bij juffen als bij meesters. Er zijn wel verschillen in gedrag: jongens zijn drukker, impulsiever, minder geconcentreerd en vertonen meer agressie dan meisjes. Maar jongens worden volgens het onderzoek niet de dupe van de vervrouwelijking van het onderwijs.

In het speciaal onderwijs zijn jongens weliswaar in de meerderheid, maar hun aantal daalt, terwijl het aantal probleemmeisjes juist toeneemt. Daarmee ligt een negatieve relatie tussen feminisering van het onderwijs en het aantal jongens in het speciaal onderwijs, niet voor de hand. “Het enige wat we uit onderzoek weten is dat de kwaliteit van de leerkracht bepalend is voor de ontwikkeling van leerlingen”, zegt Geerdink. “Kwaliteit heeft niets te maken met het geslacht.”

Jongens hebben mannelijke rolmodellen nodig voor hun ontwikkeling

Volgens Tavecchio hebben jongens mannelijke voorbeeldfuncties nodig om te kunnen leren hoe ze zich als man moeten gedragen. In de meeste gezinnen is de man minder vaak thuis dan de moeder. En met alleen maar vrouwen op school, komen de kinderen te weinig in contact met mannen. Als het niet lukt om meer mannen voor de klas te krijgen, moet het vrouwelijk personeel zich maar mannelijker en jongensvriendelijker gaan gedragen, betoogt de emeritus hoogleraar pedagogiek in een artikel op de website van het Expertisecentrum Ontwikkeling, Opvang en Onderwijs (EC O3).

Geerdink: “Er is nooit bewezen dat meer mannelijke leerkrachten leidt tot betere prestaties of meer welbevinden bij jongens. Sterker, ik denk dat vrouwen zelfs beter kunnen omgaan met lastig gedrag van jongens. Vrouwen reageren ...”

Geert Driessen is senior-onderzoeker bij ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen.

‘JONGENS PRESTEREN JUIST BETER IN EEN GEMENGDE KLAS, OMDAT ZE ZICH AAN DE MEISJES KUNNEN OPTREKKEN’

in zo'n situatie vaker empathisch, terwijl mannen sneller in een machtsstrijd raken.”

“Bovendien, wat is een goed mannelijke rolmodel?”, vraagt Geerdink zich af. “Want daar zijn de meningen nogal over verdeeld: sommige ouders willen een macho als voorbeeld met een stoere en hardere aanpak, maar er zijn ook ouders die juist een empathische mannelijke leerkracht willen, zodat hun kinderen meekrijgen dat mannen ook gevoelig zijn en emoties kunnen tonen.”

De groep vrouwelijke leerkrachten is daarnaast ook niet gelijk: vrouwen met veel mannelijke eigenschappen

kunnen wellicht net zo goed een voorbeeld zijn. Leerlingen van dezelfde sekse verschillen onderling ook: er zijn jongensmeisjes en meisjesachtige jongens. Geerdink: “Als je almaar roept dat jongens zonder mannelijke leerkrachten te kort komen in de klas, dan doe je geen recht aan jongens die wel houden van lezen en taal. Het beeld bestaat dat alle jongens druk zijn, maar in de praktijk gaat het om slechts 10 procent. Een goede leerkracht houdt rekening met alle verschillen die er bestaan tussen leerlingen.”

Jongens hebben juist voordeel van feminisering

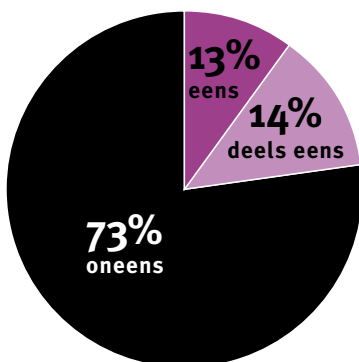
Er zijn inderdaad wat voordelen te noemen. Zo vonden onderzoekers in Vlaanderen in 2002 geen negatieve gevolgen van de feminisering in het voortgezet onderwijs op de prestaties en houding van jongens. Ze vonden wel positieve gevolgen: jongens met veel vrouwelijke leerkrachten, hebben minder traditionele rolopvattingen en voelen zich beter in hun vel.

Daarnaast zijn vrouwelijke waarden belangrijker geworden, de samenleving als geheel is communicatiever en verbaler dan voorheen. Voor jongens (en meisjes) kan het een voordeel hebben om daar al vroeg mee in aanraking te komen. “Het is een groot misverstand dat het onderwijs taliger, en daarmee lastiger voor jongens, is geworden door de toename van het aantal vrouwelijke leerkrachten”, vertelt Geerdink. “De samenleving stelt andere eisen en dus is de inhoud van het onderwijs veranderd. Het onderwijs is de plek waar je leerlingen voorbereidt op die samenleving. Dat betekent dat leerlingen vaardigheden moeten leren om daarin goed te kunnen functioneren. Dus dat leerlingen bijvoorbeeld leren dat ze in een conflict meer bereiken door erover te praten dan door te vechten of door zich in een hoekje terug te trekken.”

Feminisering van het onderwijs is ongewenst

Ja, daar zijn alle deskundigen het wel over eens. Onderwijs

UW MENING TELT | PEILING

De afgelopen maand heeft u via www.avs.nl kunnen reageren op de stelling:

Feminisering in het onderwijs is géén probleem

De reacties zijn (ingekorte) weergaven, ingezonden via de website.

Jokelien Homans van de Meester G. Prop-school in Lochem: “Oneens. Mannen in het onderwijs zijn goed. Ze vervullen een identificatierol voor jongens en gaan de ‘vertrutting’ tegen. Al kunnen vrouwen daar zelf ook al veel tegen doen. Het is geen zwart-wit verhaal. Je hebt gelukkig genoeg stoere juffen. Een zo veelzijdig mogelijk team belicht situaties van meerdere kanten, dat is altijd beter.”

Francis Schruer van OBS De Springschans in Heiloo: “Oneens. Diversiteit binnen het team en de school vind ik in alle opzichten

GESCHEIDEN LES LOST NIETS OP

Jongens en meisjes zouden gescheiden wiskunde- en taallessen moeten krijgen om achterstanden in te lopen. Dit proefballonnetje, dat de Besturenraad begin dit schooljaar oplet, riep een stroom aan reacties op. Zelfs minister Van Bijsterveldt reageerde met twee nieuwe onderzoeken. Uiteindelijk lijkt het een slecht idee voor een niet-bestaand probleem.

Het idee is volgens Wim Kuiper, voorzitter van de Besturenraad, gebaseerd op de nieuwste inzichten in de neuropsychologie, waaruit zou blijken dat er verschillen zijn in hersenontwikkeling, leerstijl en motivatie bij jongens en meisjes. Jongens presteren slechter dan meisjes en hebben een andere aanpak nodig. Gescheiden onderwijs zou volgens hem een oplossing kunnen zijn. Volgens wetenschappers als Jelle Jolles, hoogleraar aan de Vrije Universiteit (Amsterdam), rijpen de hersenen van jongens langzamer dan die van meisjes, waardoor ze vooral in de puberteit

achterstand oplopen. Eveline Crone, hoogleraar aan de Universiteit Leiden, deed onderzoek naar het puberbrein en zet hier grote vraagtekens bij. Harde bewijzen levert de wetenschap namelijk niet. Sterker nog, de verschillen tussen jongens en meisjes zijn volgens haar niet zo groot. Bovendien klopt de redenering niet met het feit dat jongens jarenlang beter presteerden dan meisjes.

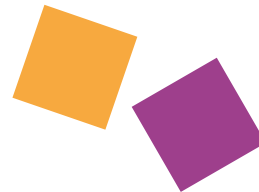
Dat jongens slechter presteren dan meisjes, lijkt een vaststaand feit, maar ITS-onderzoeken wijzen keer op keer anders uit (zie ook hoofdstuk 1). Jongens zijn ietsje beter in rekenen en meisjes in taal, maar de verschillen zijn minimaal. De sekseverschillen zijn bovendien vele malen kleiner dan die naar sociaal milieu en etniciteit van leerlingen. Dat de schoolloopbaan van jongens minder gunstig is, heeft volgens ITS-onderzoeker Geert Driessen vooral te maken met hun houding en gedrag. Vooral in de puberteit lijkt onder groepsdruk bij jongens een anti-schoolhouding te ontstaan en

hebben ze vaker problemen die ze op een minder aangepaste manier uiten dan meisjes. Gescheiden klassen is volgens Driessen geen goed idee. "Internationaal onderzoek toont niet eenduidig aan dat aparte klassen een positief effect hebben op welbevinden of prestaties. Jongens presteren juist beter in een gemengde klas, omdat ze zich aan de meisjes kunnen optrekken."

Ook Gerda Geerdink, *associate* lector Seksediversiteit in het onderwijs aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, ziet niets in aparte klassen. "Daarmee ga je voorbij aan alle andere verschillen tussen leerlingen. De sekseverschillen worden onnodig uitvergroot."

Minister Van Bijsterveldt laat nader onderzoek doen naar de achterstand van jongens en welke didactische aanpak het beste zou werken. De resultaten hiervan worden nog dit voorjaar verwacht.

zou een afspiegeling van de samenleving moeten zijn. Dat is met 80 procent vrouwelijke leerkrachten in het basisonderwijs niet het geval. Jongens krijgen zo een verkeerd beeld van het beroep, met als gevolg dat ook zij niet voor een baan in het onderwijs zullen kiezen. |

van belang. Feminisering is geen keuze. Het is een feit, omdat mannen het vak van leerkracht po niet willen kiezen. Tijd om het vak leerkracht opnieuw te belichten vanuit de manneninvalshoek. Dit naar buiten brengen heeft misschien invloed bij de beroepskeuze."

Frans Bendermacher van de Delftsche Schoolvereniging (DSV) in Delft: "Oneens. We mogen blij zijn dat nog zoveel vrouwen voor een baan in het basisonderwijs kiezen, maar jongens moeten zich kunnen identificeren met mannelijke leerkrachten.

Ik zou de bovenmatige aandacht voor zorg voor kinderen rondom en in de school als een struikelblok willen noemen. Daarnaast speelt het negatieve imago van de leerloopbaan bij scholieren die op het punt staan om te kiezen voor een vervolgonderwijs. Vrouwelijke leerkrachten bij mij op school zeggen dat mannen simpelweg niet kiezen voor het onderwijs vanwege de lagere verdiensten. De feminisering in het onderwijs is jaren geleden al ingezet en zal naar mijn stellige overtuiging doorzetten, tenzij de salarissen in het onderwijs met minimaal 25 procent worden opgehoogd."

Nieuwe peiling

De nieuwe stelling waarop u kunt reageren luidt:

Een afrekencultuur is dodelijk voor de onderwijskwaliteit

Ga snel naar www.av.s.nl en geef uw mening!